

Hlavní body memoranda o ochraně životního prostředí

Česká republika po listopadu 1989 zaměřila na „hašení požáru“, tedy na veřejnosti silně vnímané, bezprostřední a naléhavé problémy. Dokázala rychle vyčistit ovzduší i vody od nejhorších škodlivin, uplatnit rozumné odpadové hospodářství a zavést fungující systém ochrany přírody a ostatních složek prostředí. Tempo se po roce 2000 bohužel výrazně zpomalilo, nebo šel vývoj dokonce zpět. Lidé povětšinou nabyli dojmu, že životní prostředí v naší zemi je v zásadě v pořádku. Přitom denně ztrácíme úrodnou půdu, problémy dělá nedostatek vody i povodně, často dýcháme vzduch ohrožující naše zdraví a z přírody dále mizí nejen vzácné, ale i dříve běžné rostliny a živočichové. Zpracováním tohoto memoranda a realizací navržených legislativních i prováděcích, operativních opatření v duchu koncepce udržitelného rozvoje chceme navázat na úspěšnou cestu nastoupenou v devadesátých letech a zásadně ji rozvinout.

V ochraně přírody doplníme fungující opatření v oblastech narůstajících problémů. Vypracujeme strategii ochrany a obnovy dnes nejohroženější částí naší přírody – otevřených, lučních biotopů. Budeme prosazovat vhodnou péči o chráněná území tam, kde je lidská intervence potřebná a současně budeme prosazovat minimalizaci zásahů na nejmenší přijatelnou míru tam, kde mohou dobře fungovat přirozené procesy. Naším cílem je i dosažení srovnatelného podílu oblastí divoké přírody, jako u našich sousedů (2-3% území). Navrhujeme doplnění soustavy národních parků vyhlášením NP Křivoklátsko a budeme pracovat na přípravě NP pro říční krajinu Litovelského Pomoraví. Z hlediska druhové ochrany se budeme soustředit na zastavení úbytku běžných druhů provázejících člověka v kulturní krajině – např. podporu populací ptáků, motýlů či opylovačů, které z naší krajiny vymizely nebo mizí a které jsou obecně vnímány jako průvodní jevy kvalitního prostředí k životu.

Hlavním novým nástrojem **ochrany krajiny a její biodiverzity** by měla být změna ve využívání běžné, legislativně nijak nechráněné krajiny, zejména úpravou dotační politiky. Navrhujeme opatření k udržitelnému využívání a zvyšování ekologické stability **zemědělské krajiny**, k udržení a zvyšování její přírodní a estetické hodnoty (s mozaikou propojených funkčních prvků a částí, jako meze a další liniová zeleň, ale i obnovené louky a sady) a řešením její fragmentace. Dobře fungující ekosystémy zemědělské krajiny s odpovídající biodiverzitou jsou přitom i podmínkou udržitelné produkce zdravých domácích potravin. Naším cílem je zlepšit i **stav lesů**, jejich struktury a biodiverzity (druhově a prostorově rozrůzněné porosty, omezení chemizace, řešení škod zvěří). V lesích s významem pro ochranu přírody je cílem přiblížit se přirozené, u ostatních státních lesů k přírodě blízké dřevinné skladbě. Hlavním cílem ve státem vlastněných lesích by zde nemělo být jen hospodaření s co nejvyšším finančním profitem. Podpoříme zmenšení maximálně povolených holosečí i opatření k podpoře přirozené obnovy lesa, navrhujeme zvýšit podíl tlejícího dřeva, těžebních zbytků a stromů proslých přirozeným vývojem stárnutí v lese pro zachování biologické rozmanitosti. Podobných cílů se u nestátních vlastníků pokusíme dosáhnout nabídkou vhodných dotačních titulů.

Ve **vodním hospodářství** nemá smysl chránit zemědělskou a lesní půdu před povodněmi, nezastavěné nivy mají sloužit k retenci a rozlivům vod. Dejme prostor řekám. Uvolníme existující bariéry k potřebné revitalizaci vodních toků, chceme pokračovat i s revitalizací menších vodních ploch – rybníků a mokřadů. Velké přehrady jsou až na konci řady nástrojů, kterými je možné vodohospodářské potřeby a problémy řešit. Do našich představ o přírodě a krajině nezapadají ekologicky i ekonomicky nesmyslné a megalomanské plány jako stavba

Hlavní body memoranda o ochraně životního prostředí

kanálu Dunaj-Odra-Labe. Připravíme program podporující lokální **čištění odpadních vod** pro malé obce a soukromé a jiné subjekty, které nedosáhly na Evropské dotace. Ve velkých sídlech budeme prosazovat zavedení třetího stupně čištění. Budeme podporovat uzavřený systém hospodaření s vodou, tzv. malý cyklus oběhu vody. Chceme čistou vodu v potocích, ne kilometry trubek s vodou špinavou.

Za zcela zásadní považujeme razantní **ochranu půdy** a všech jejích funkcí. Realizaci opatření v zemědělské politice, zejména zvýšením podílu organické hmoty a změnou agrotechnických postupů (zmenšení půdních bloků, rotace plodin, omezení chemizace aj.) je nutné okamžitě řešit degradaci půd, půdní erozi i schopnost plošné retence vody. Kvůli neúměrnému zastavování půdy chceme revidovat ochranu půdního fondu tak, aby tento nástroj byl jednoduchý, srozumitelný a účinný. Chceme také podpořit a chránit vlastníky půdy (včetně státu), před nadměrnou exploatací a degradací jejich půdy některými nájemci.

Připravíme vládní „**Plán postupné dekarbonizace české energetiky**“, se závazným dlouholetým harmonogramem odstavování uhelných elektráren a tepláren, s jasnou perspektivou pro jejich vlastníky a operátory. Rozhodnutím o prodloužení životnosti některé ze stávajících jaderných elektráren musí podle našeho názoru předcházet splnění několika podmínek. Vyjasnění otázek kolem odpadu včetně financování, strategická závislost na Rusku apod. Připravíme koncepci novely zákona o podporovaných zdrojích, s realistickou perspektivou využití obnovitelných zdrojů a energetických úspor, umožňující vlastní výrobu a spotřebu elektřiny a tepla domácnostmi včetně možnosti ustavení tzv. komunitních výroben. Navrhujeme technologicky specifické aukce v kombinaci s již fungujícím hodinovým zeleným bonusem jako podporou pro výrobce, kteří uspějí v aukcích.

Programy **zlepšování kvality ovzduší** doplníme o termínované úkoly, které budou směřovat ke skutečnému splnění limitů ochrany zdraví lidí před znečištěným ovzduším. Zrevidujeme poplatky průmyslových podniků za vypouštění zplodin tak, aby účinně motivovaly k investicím do šetrnějších technologií. Podpoříme přednostní dostavbu obchvatů měst a obcí a navázně zavádění nízkoemisních zón, rozšíříme mytné tak, aby účinně bránilo objíždění dálnic skrz obce.

Připravíme „**Národní program rozvoje čisté** (tedy nikoliv fosilní energii využívající) **elektromobility**“, s harmonogramem výstavby nabíjecích stanic a podporou nákupu elektromobilů nejen pro obce a podnikatele, ale i pro fyzické osoby. K roku 2024 navrhujeme ukončit podporu výroby metylesteru řepkového oleje, přidávaného do nafty, což umožní snížit dominanci ploch kvetoucí žluté řepky, s řadou důsledků pro zemědělskou krajinu a půdu.

V oblasti **odpadů a toxických látek** navrhujeme doplnění závazných cílů do Plánu odpadového hospodářství ČR a zkvalitnění legislativy tak, aby bylo zajištěno splnění nových evropských cílů pro opakované využívání a recyklaci surovin. Podpoříme strategické snižování závislosti na pesticidech v rámci ambiciózního národního plánu pro jejich udržitelné využívání, a pro zásadní snížení jejich použití vytvoříme podmínky. Podpoříme úplný zákaz látek s endokrinním efektem a látek, které ohrožujících zásadní ekosystémové funkce (např. opylovače).

Hlavní body memoranda o ochraně životního prostředí

Autoři Memoranda o ochraně životního prostředí

prof. RNDr. Bedřicha Moldana, CSc., dr.h.c., bývalý ministr životního prostředí ČR, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, člen TOP 09

RNDr. Martin Bursík, ekolog, bývalý ministr životního prostředí ČR, předseda Liberálně ekologické strany

doc. RNDr. Ladislav Miko LM, Phd., bývalý ministr životního prostředí ČR, náměstek generálního ředitele pro zdraví a bezpečnost potravin Evropské komise, místopředseda Liberálně ekologické strany

Prof. RNDr. Jakub Hruška, CSc., přírodovědec, Česká geologická služba a Ústav výzkumu globální změny AV ČR, člen TOP09

Ing. Michal Kučera, poslanec, předseda podvýboru Ochrana přírody a krajiny, předseda poslaneckého klubu TOP 09

Prof. Dr. Ing. Bořivoj Šarapatka, CSc., předseda vědecko-pedagogické rady oboru Biologie a ekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, člen TOP 09

Mgr. Ing. Roman Haken, bývalý předseda Hnutí Brontosaurus, ředitel Centra pro komunitní práci střední Morava, člen předsednictva Liberálně ekologické strany

Ing. Tomáš Havlíček, vodohospodář a krajinný inženýr, zakladatel firmy ATELIER FONTES, s.r.o. se zaměřením na ochranu, tvorbu a využití krajiny. Člen předsednictva Liberálně ekologické strany